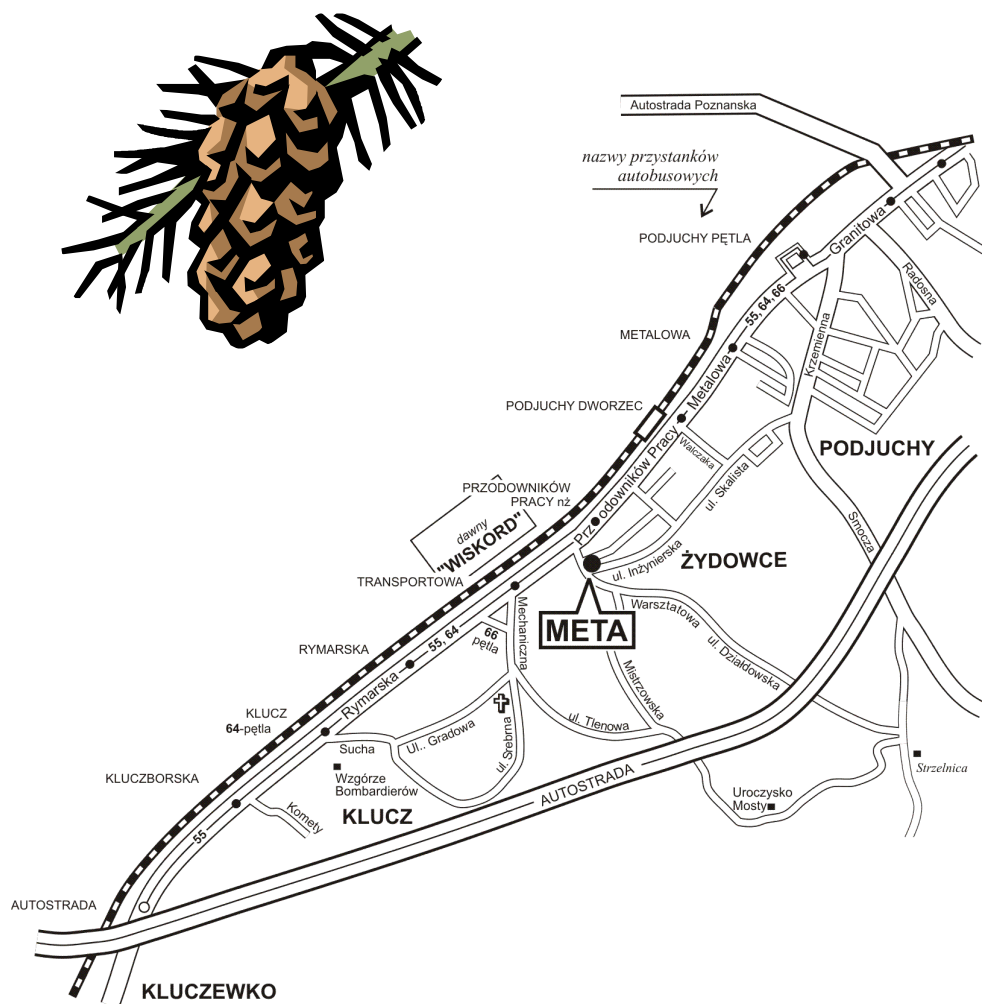

Materiały pomocnicze do konkursu krajoznawczego
na 47 Ogólnopolski Rajd
„Szlakiem Walk o Szczecin”
Amfiteatr „Wiskord” – Szczecin Żydowce
27.04.2008 r.

Autor mapy Janusz Wesolek

Ze względu na fakt, iż większa część tras przebiega przez tereny Szczecińskiego Parku Krajobrazowego postanowiliśmy najwięcej miejsca poświęcić temu obszarowi.

Organizatorzy

POŁOŻENIE

Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa” zajmuje większość wyróżniających się z otoczenia Wzgórz Bukowych, rozciągających się od krawędzi doliny Odry w okolicy Klucza i Podjuch na zachodzie do rzeki Płoni na wschodzie. Obejmuje swoim zasięgiem obszar Puszczy Bukowej, zwanej też Knieją Bukową oraz trzy duże Polany: Binowską, Kołowską i Dobropolską. Kompleks lasów puszczańskich rozciąga się na długości około 15 km i szerokości około 10 km, pokrywając pasmo polodowcowych wzgórz morenowych. Od zachodu i północy graniczy z prawobrzeżnymi dzielnicami Szczecina, zaś od południa i wschodu z rozległymi gruntami rolnymi Niziny Szczecińskiej.

Administracyjnie Szczeciński Park Krajobrazowy znajduje się niemal w całości w gminie Stare Czarnowo. Północne i zachodnie obrzeża Puszczy znajdują się w granicach gminy Szczecin, a południowo-zachodnie wchodzą w granice gminy Gryfino. Lasy Puszczy Bukowej są własnością Skarbu Państwa, a zarządza nimi Nadleśnictwo Gryfino.

HISTORIA POWSTANIA PARKU

Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa” utworzony został uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie w dniu 4 listopada 1981 roku. Początkowo powierzchnia Parku wynosiła 6700 ha, a powierzchnia otuliny 15683 ha. Po przeprowadzonej w 1989 roku korekcie granic powierzchnia Parku została powiększona do 9096 ha, zaś powierzchnia otuliny zmniejszona do 11842 ha. Od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 16 października 1991 roku, która umożliwiła wojewodom tworzenie służb parków krajobrazowych, nadzór nad funkcjonowaniem Szczecińskiego Parku Krajobrazowego dotychczas sprawowały następujące jednostki organizacyjne:

1.1.1992 - 31.5.1994 Zarząd Zespołu Parków Krajobrazowych z siedzibą w Ustowie

1.6.1994 - 31.10.2000 Dyrekcja Ińskiego i Szczecińskiego Parku Krajobrazowego z siedzibą w Szczecinie

od 1.11.2000 Dyrekcja Parków Krajobrazowych Doliny Dolnej Odry z siedzibą w Gryfinie.

TROCHĘ GEOGRAFII

1. Najwyższe szczyty to: Bukowiec - 149 m n.p.m., Lisica - 140 m n.p.m., Łowczyn - 138 m n.p.m., Czajcza Góra - 133 m n.p.m., Jelonki - 132 m n.p.m., Świątek - 119 m n.p.m., Sobolowa Góra - 119 m n.p.m.
2. Najważniejsze strumienie w zlewni Płoni:
Niedźwiedzianka z dopływami: Wielką Niedźwiedzianką i Trawną,
Potok Śmierdnicki z dopływami: Karwią, Młynówką i Utratą,
Potok Kłobucki z dopływami: Sosnowką, Sułtańską Wodą i Małym Potokiem.
3. Najważniejsze strumienie w zlewni Odry:
Chojnówka z dopływającym do niej Grodarzem, Rudzianka z dopływami: Suchym Potokiem i Słupienią, Jeziorna bez dopływów, Kanał Klucki z dopływającą Omulną (Wełtyński Strumień).
4. Najważniejsze strumienie w zlewni Krzekny:
Słoneczny Potok z dopływającym Glińcem, Potok Dobropolski bez dopływów, Kanał

ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rześorek rzeczek, zębielek karliczek; nietoperze: nocek duży, nocek Natterera, nocek rudy, mroczek późny, borowiec wielki, gacek brunatny, mopek).

Pamiętaj! Wszystkie gatunki owadożerne podlegają ścisłej ochronie prawnej

Zajacowate i gryznie reprezentowane są przez 16 gatunków (królik dziki, zając szarak, wiewiórka pospolita, piżmak, normica ruda, karczownik, darniówka, normik północny, normik bury, polnik, mysz domowa, polna, leśna, zaroślowa, badylarka i szczur wędrowny).

Ze ssaków mięsożernych na terenie tym spotkać można lisa, jenota, borsuka, kunę leśną i domową, tchórza, gronostaja i łasicę, a na dzikich brzegach niektórych jezior i większych cieków wodnych także wydrę.

Spśród ssaków parzystokopytnych stałe, jeszcze liczne ostoje w Puszczy mają sarny, jelenie i dziki. Szczególnie te ostatnie pełnią ważną funkcję biologiczną w Puszczy - sprzyjają utrzymaniu dobrego stanu sanitarnego lasu a także odnowieniom naturalnym drzew ciężkonasiennych, takich jak buk i dąb.

Bardzo bogata jest grupa motyli, reprezentowana przez około 400 gatunków. Niestety systematycznie zmniejsza się zarówno ilość gatunków jak i liczebność większości z nich. 7 gatunków motyli stwierdzonych w Puszczy znajduje się na liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (paź królowej, wietek gorczycznik, czerwoczyk fioletek, mieniak tęczowiec, rusałka żałobnik, rusałka wierzbowiec i rojnik morfeusz).

Spśród wszystkich rozpoznanych dotąd (jako lęgowe) w Parku i otulinie gatunków fauny - 210 objętych jest ochroną prawną (28 gatunków bezkręgowców, 2 gatunki ryb, 13 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 139 gatunków ptaków i 22 gatunków ssaków). 9 gatunków zwierząt znajduje się w spisie gatunków zagrożonych Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (bąk, gągoł, ohar, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, wąsatka, kozioróg bukowiec i jelonek rogacz).

Pamiętaj!

Ochrona zwierząt będzie skuteczna tylko przy równoległej ochronie ich siedlisk czyli miejsc, w których się rozmnażają, żerują, odpoczywają i zimują

Opracował: Waldemar Hejza

Źródła:

Domian G., Ziarnek K., Mrugowski W. – Materiały szkoleniowe do konkursu międzyszkolnego pt. „Czy znasz Szczeciński Park Krajobrazowy Puszcza Bukowa”, Gryfino 2002.

Adamczak A., Kucharski B. – Okolice Szczecina, Warszawa 2000.

Red. Białecki Tadeusz – Encyklopedia Szczecina – Suplement tom I – hasło: Pomnikowe drzewa i głązy, autor Antoni Adamczak, Szczecin 1999.

Wielce interesująca i bogata jest flora grzybów, których stwierdzono dotąd w Puszczy Bukowej 320 gatunków. Pod ochroną całkowitą znajduje się 6 gatunków stwierdzonych w Puszczy, podczas gdy wszystkie pozostałe znajdują się pod ochroną częściową. 32 gatunki grzybów znajdują się na czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych, zagrożonych i rzadkich w Polsce. Są to między innymi: pieprznik jadalny, gałęziak strojny, borowik szlachetny i czubajka kania. Grzybów objętych ochroną ścisłą ni wolno zbierać. W przypadku grzybów objętych ochroną częściową, dopuszczalny jest zbiór tylko do celów konsumpcyjnych. Grzyby podlegające ochronie ścisłej: purchawka olbrzymia, szmaciak gałęzisty, szyszkowiec łuskowaty, sromotnik bezwstydnny, mądziak psi, podgrzybek pasożytniczy, sopłówka gałęzista.

ŚWIAT ZWIERZĄT

Różnorodność ekosystemów Szczecińskiego Parku Krajobrazowego sprzyja rozwojowi bogatej fauny i stwarza doskonałe warunki życia dla prawie wszystkich grup systematycznych zwierząt. W Parku i otulinie występuje obecnie:

- 27 gatunków ryb, z czego od 2001 roku pod ochroną gatunkową ścisłą znajduje się tylko piskorz a pod ochroną gatunkową częściową - słonecznica. Oba gatunki występują w Płoni a słonecznica ponadto w Regalicy i niektórych jeziorach. 5 gatunków ryb znajduje się w spisie gatunków zagrożonych na Pomorzu Zachodnim (sielawa, sieja, wzdrega, certa i sandacz).

- 13 gatunków płazów (traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, zielona i paskówka, rzekotka drzewna oraz żaby: jeziorkowa, wodna, śmieszka, trawna i moczarowa).

- 6 gatunków gadów (jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata i sporadycznie spotykany gniewosz plamisty)

Pamiętaj! Wszystkie gatunki płazów i gadów podlegają ochronie prawnej.

- 190 gatunków ptaków, w tym 155 lęgowych i prawdopodobnie lęgowych.

W Parku i otulinie gnieździ się: 10 gatunków dziennych ptaków drapieżnych (trzmiełojad, myszołów, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, jastrząb, krogulec, sokół pustułka, błotniak stawowy i prawdopodobnie błotniak łąkowy) i 3 gatunki sów (płomykówka, puszczyk i sowa uszata). Większość z nich buduje swoje gniazda na starych drzewach w rozległych lasach. Błotniaki: stawowy i łąkowy wija gniazda z suchych źdźbeł bezpośrednio na ziemi w lanach trzciny lub wysokich traw. Pustułka, puszczyk i sowa uszata nie budują same gniazda – korzystają z gniazd innych ptaków drapieżnych, kruków lub wron. Coraz częściej zdarzają się przypadki gniazdowania pustulek na wieżach wzniesionych przez człowieka. W podobnych miejscach wyprowadza lęgi płomykówka. Niezależnie od miejsca lęgowego, wszystkie ptaki drapieżne potrzebują do życia rozległych, otwartych i niezabudowanych przestrzeni, na których mogą zdobywać pokarm. Podobne wymagania mają też inne gatunki ptaków pobierające pokarm roślinny lub zwierzęcy na polach, łąkach czy też ugorach (np. bocian biały, kuropatwa, przepiórka, żuraw, gegawa). intensywnie trzepocząc skrzydłami. W miarę „kurczenia się” wolnych przestrzeni, zwłaszcza obszarów podmokłych coraz bardziej zagrożone w swym bycie stają się gatunki, które do swej egzystencji wymagają takich właśnie środowisk. Są to między innymi ptaki siewkowate takie jak: czajka, bekas kszyc, słonka, sieweczka rzeczna oraz brodziec: krwawodzioby, samotny i piskliwy

- 48 gatunków ssaków, z czego 11 zaliczanych jest do gatunków zwierząt łownych. Spośród ssaków owadożernych tereny Parku i otuliny zasiedla 13 gatunków (jeź, kret,

Glinna z dopływającą Wężówką.

5. Jeziora to zbiorniki wodne, które w Szczecińskim Parku Krajobrazowym wypełniają na ogół naturalne, polodowcowe zagłębienia terenu. Występują głównie w południowej części Parku. W granicach Szczecińskiego Parku Krajobrazowego znajduje się 17 jezior pochodzenia polodowcowego, z których wielkością wyróżniają się dwa: bezodpływowe Jezioro Binowskie (52,4 ha) oraz przepływowe jezioro Glinna (75,6 ha), połączone siecią cieków wodnych ze znajdującymi się w pobliżu mniejszymi jeziorami. Pozostałe z jezior polodowcowych mają powierzchnię od 1 do 15 ha.

Dwa jeziora powstały w wyniku ingerencji człowieka. Jedno z nich - Jezioro Szmaragdowe położone w północno-zachodniej części Parku (2,6 ha), utworzyło się w miejscu dawnej, odkrywkowej kopalni wapieni kredowych, wydobywanych na użytek lokalnej cementowni. 16 lipca 1925 roku woda nagle wdarła się spod południowej, prawie pionowej ściany margli do wyrobiska, zalewając je. Głębokość obecnie istniejącego jeziora dochodzi do 20 metrów. Lustro wody znajduje się na wys. 42,2 m n.p.m., pow. ok. 2,5 ha, dług. 275 m, szer. do 150 m Wspaniała szmaragdowa barwa wody spowodowana jest dużym nasyceniem węglanem wapnia oraz odbiciem światła od kredowego podłoża.

Kształtem zbliżone jest do trójkąta, na którego wierzchołku od płn. znajduje się mostek widokowy (dawniej mostek kolejki roboczej wywożącej urobek kopalni). Z powstaniem jeziora łączy się miejscowa legenda: już od chwili uruchomienia pierwszych kopalń w okolicy, na początku XIV w., grasował w nich chciwy i złośliwy duch zwany Skarbkiem. Przez tak długi czas nagromadził on ogromne bogactwa, które ukrył pod ziemią. Schowek znajdował się właśnie u podnóża płd. urwiska. Gdy kilof górnik odłonił owe bogactwa, Skarbek zalał wszystko wodą.

Drugim sztucznym jeziorem jest tzw. Nowy Staw w centralnej części Puszczy, utworzony w wyniku spiętrzenia wody strumienia.

Jedno z jezior: Wietrzno, położone w północno-wschodniej części Parku, obecnie zwane Wieleckim Stawem zostało całkowicie przekształcone kilkadziesiąt lat temu i do dziś pełni rolę stawu rybnego z intensywnym sposobem gospodarowania.

Inne polodowcowe jeziora w Parku to:

Glinna Wielka - 75, 6 ha, Binowskie - 52,4 ha, Piasecznik Wielki - 14,8 ha, Glinna Wąska - 12,5 ha, Zgniły Grzyb - 10 ha, Dereń - 8,5 ha, Wielecki Staw - 7,4 ha, Czarnocin - 3,4 ha, Piasecznik Mały - 3,1 ha, Wężówka - 2,7 ha, Węglino - 2,1 ha, Czarne - 1,9 ha, Leniwe - 1,7 ha, Mętnik - 1,1 ha, Popi Staw- 1,1 ha, Białe - 1 ha, Plebanka - 1 ha.

Na terenie otuliny znajduje się 15 jezior: Jeleni Staw, Kiełpiński Staw, Rubinowy Staw, Olszowy Staw, Wilcze Bagno, Ugoszcz, Chlebowskie, Bagienne, Klasztorny Staw, Cysterski Staw, Doru, Okołą, Zaborsko, Płonno i Żelewko. Część z nich została mocno przekształcona przez człowieka. Najbardziej negatywnym przykładem jest Rubinowy Staw na Osiedlu Słonecznym w Szczecinie - zbiornik dziś zupełnie sztuczny. W powyższym wykazie brak jest dwóch jezior: Krzekno Duże i Krzekno Małe, które istniały jeszcze na początku XX wieku. Zostały one osuszone w ramach prowadzonych na dużą skalę robót melioracyjnych w dolinie Krzekny.

POMNIKI PRZYRODY

W Parku i otulinie znajduje się 75 drzew i 3 głązy narzutowe uznane za pomniki przyrody. Najstarszymi drzewami pomnikowymi są: lipa zwana „Święty Otton”, rosnąca na placu przykościelnym w Płoni oraz dwa dęby rosnące w Kłęskowie zwane „Dębami

Krzywoustego”. Według miejscowej legendy lipa została zasadzona w 1124 roku podczas misji biskupa Ottona z Brambergu. „Dęby Krzywoustego” mają ponoć pamiętać rok 1121, kiedy to na polach pomiędzy Kłęskowem a Zdunowem Bolesław Krzywousty w wielkiej bitwie rozgromił wojska pomorskie. W rzeczywistości drzewa te są znacznie młodsze.

A oto jeszcze raz ich dokładny wykaz:

Buk Wojciecha Lipniackiego, (obwód 460 cm, wys. 32 m); rośnie na skraju Kniei Bukowej przy szlaku czerwonym przed wiaduktem autostrady, (Osiedle Bukowe, w pobliżu ul. Akwarelowej). W swoim wierszu „Knieja Bukowa” napisał: „Weź mnie za rękę, moja miła, uchodźmy z miasta, gdzie jeszcze cisza w jeziornych gniazdach (...). A więc zostanmy w tej oazie! Gdy lata miną ja bukiem wzrosnę tu przy głazie, ty nad potokiem - olszyną.”

Cis Warcisława I (obwód 112 cm, wys. 10 m), ul. Kopalniana 2, przy Zajeździe „Smaragd”. Nazwa drzewa upamiętnia pierwszego historycznego księcia Pomorza Zachodniego.

Dąb Kochelaka Franciszka (obwód 390 cm), ul. Klonowa (Szczecin Płonia). Imię nadano dla upamiętnienia mieszkającej tu od 1945 rodziny polskiej.

Dąb Frater (obwód 370 cm), dąb rośnie przy wylocie Drogi Chojnowskiej do Przełęczu Trzech Braci w Kniei Bukowej. Nazwę nadano dla upamiętnienia braci zakonnych - cystersów z Kołbacza, których domena klasztorna graniczyła w tym miejscu z posiadłością Szczecina i Gryfina.

Dąb Kasztelan Bars, dąb piramidalny (obwód 470 cm) w pobliżu ul. Szosa Stargardzka, (Park Leśny w Strudze nad rz. Płonią). Nazwany tak na cześć kasztelana kołobrzesckiego, który sprowadził księżnę Anastazję (przyszłą żonę księcia Bogusława I) z Poznania do Szczecina.

Dąb Klubu Tatrzańskiego (obwód 380 cm), na wsch. zboczu doliny Stromżyka w Kniei Bukowej (przy szlaku czerwonym). Imię nadano w 1996 podczas obchodów XXX-lecia Klubu Tatrzańskiego PTTK w Szczecinie.

Dąb Myśliwych (obwód 420 cm), wspaniały okaz dębu zwanego niegdyś Psim Dębem - polanka Psie Pole, przy Drodze Granicznej (na skrzyżowaniu szlaku niebieskiego z żółtym) w Puszczy Bukowej.

Dęby Bolesława Krzywoustego, 2 dęby szypułkowe o obwodzie 622 cm i 684 cm, ul. Chłopska; piękne 700-letnie okazy w Kłęskowie na pd. od wiaduktu autostrady, na skraju Puszczy Bukowej. Otrzymały nazwę na pamiątkę zdobycia w 1121 Szczecina przez księcia Bolesława Krzywoustego.

Dęby Książęce, 2 dęby o obwodzie 380 cm i 400 cm, ul. Kopalniana 2, (za Zajazdem „Smaragd”) w pobliżu polany „Patelnia”. Nazwa upamiętnia historycznych książąt Pomorza Zachodniego - od Warcisława I do Bogusława XIV.

Dęby Orle, 3 dęby szypułkowe o obwodzie 364 cm, 518 cm i 539 cm, Park Leśny w Strudze nad rzeką Płonią, po pñ. stronie ul. Szosa Stargardzka.

Lipa Anastazja, szerokolistna o obwodzie 630 cm, w pobliżu ul. Szosa Stargardzka, (Park Leśny w Strudze nad Płonią); nazwa upamiętnia imię drugiej żony księcia Bogusława I, córki Mieszka Starego.

Lipa Walpurga (obwód 548 cm), przy ul. Topolowej (Jezierzycy - pętla autobusowa ZKM). Nazwana tak na cześć pierwszej żony księcia Bogusława I.

Lipa św. Ottona, szerokolistna o obwodzie 885 cm, przy kościele pw. św. Rodziny (w Płoni), ul. Klonowa 16. Wg legendy pod tą lipą w 1124 zatrzymała się misja św. Ottona.

W niektórych fragmentach lasów można także spotkać sprowadzone z Ameryki Północnej drzewa takie jak: daglezja, dąb czerwony i robinia grochodrzew, nazywana często akacją. Mimo, że w krajobrazie puszczańskim lasy odgrywają rolę decydującą, to jednak nie tylko one kształtują bogactwo tutejszej szaty roślinnej. Bardzo ciekawe, często ginące zbiorowiska roślinne występują na torfowiskach (roślinność bagienna), w jeziorach (roślinność wodna), na skarpach i w dolinach rzek (roślinność łąkowa i kwietne murawy). Torfowiska występują w obniżeniach terenu. W warunkach nadmiaru wody i przy niedostatku tlenu, rosące tu rośliny obumierając nie ulegają całkowitemu rozkładowi, dzięki czemu powstaje torf. Na terenie Puszczy Bukowej najczęściej występują torfowiska niskie zasilane w sole mineralne i próchnicę przez wolno płynące wody. Pokryte są najczęściej szuwarami trzcinowymi i turzycowymi, coraz rzadsze są na nich mszyste łąki. W kilkunastu miejscach na terenie Parku i otuliny występują torfowiska przejściowe. Ruch wody jest na nich ograniczony i torfowiska te są bardziej ubogie w substancje odżywcze. Pokryte są specyficzną roślinnością - głównie mszarami (kożuchami torfowców), na których występują m.in. różne gatunki turzyc i wełnianek, rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna i bagno zwyczajne. Do ciekawych i zagrożonych zbiorowisk należą także murawy ciepłolubne. Na terenie Parku i otuliny zachowały się one na nielicznych skarpach w dolinie Odry. W ostatnim czasie udało się na nich odnaleźć bardzo efektowną i ginącą w naszym kraju pajęcznicę liliową (przez lata uznawaną już za gatunek tutaj wymarły). Podobnie niewielką powierzchnię zajmują murawy napiaskowe z dominacją kępowej trawy - szcztolichy siwej oraz znacznym udziałem mszaków i porostów.

GATUNKI CHRONIONE

OCHRONA ŚCISŁA

Drzewa: jarzab szwedzki i jarzab brekinia. Krzewy i krzewinki: rokitnik zwyczajny, bluszcz pospolity, barwinek pospolity, wiciokrzew pomorski. wiciokrzew pomorski. Rośliny zielne: widłaki: jałowcowaty, spłaszczony, wroniec i goździsty, grzybień biały, grązel żółty, rosiczka okrągłolistna, pajęcznica lilowata, lilia złotogłów, sasanka łąkowa, storczyki: kukawka, krwisty, szerokolistny, plamisty, kruszczyk błotny, kruszczyk siny, kruszczyk szerokolistny, listera jajowata, gnieźnik leśny, buławnik wielkokwiatowy, buławnik mieczolistny, buławnik czerwony, listera jajowata.

OCHRONA CZEŚCIOWA

Drzewa: cis pospolity.

Krzewy i krzewinki: porzeczka czarna, wilżyna ciernista, kruszyna pospolita, bagno zwyczajne, kalina koralowa. Rośliny zielne: paprotka zwyczajna, kocanki piaskowe, centuria pospolita, konwalia majowa, pierwiosnka lekarska, marzanna wonna, przyłaszczka pospolita, turzyca piaskowa.

O rzadko spotykanym bogactwie flory Puszczy świadczy także występowanie wielu osobliwości flory kwiatowej i zarodnikowej, często zagrożonych na Pomorzu i w Polsce, nie objętych jednak ochroną prawną (np.: turzyca zgrzeblowata, czerniec gronkowy, zaraza bladokwiatowa, koniczyna pagórkowa, wyka zaroślowa i elisma wodna). Flora mszaków obejmuje 280 taksonów, wśród których wiele należy do rzadkości na Pomorzu i w całym kraju (np.: zwójek Barbula, mszar nastroszony, płaszczec falisty czy też typowo górski krzewik lisi) a flora porostów około 200 gatunków, z czego 23 pod ścisłą ochroną.

Roślinność

Urozmaicona rzeźba pasma wzniesień morenowych, różnorodne warunki mikroklimatyczne, wraz ze złożonymi stosunkami wodnymi i glebowymi, uwarunkowały kształtowanie się różnych siedlisk, co z kolei umożliwiło wykształcenie się rozmaitych zbiorowisk roślinnych. Wśród różnorodnych zbiorowisk największą powierzchnię na terenie Puszczy zajmują oczywiście lasy, a ich najważniejszym składnikiem jest buk. Duże znaczenie posiadają też olsze, dęby, graby, jesiony, brzozy i sosny. W wielu miejscach występują wprowadzone do drzewostanów świerki i modrzewie. Gatunki takie jak wiąz, osika czy jawor są znacznie rzadsze i występują na ogół tylko w formie domieszek jednostkowych, chociaż zdarzają się powierzchnie, na których spontanicznie pojawiają się zwarte płaty osiki lub jaworu. W obrębie Szczecińskiego PK i terenów sąsiednich tworzących jego otulinę wyróżniono dotychczas 150 zespołów roślinnych, w tym: 22 leśne i zaroślowe, 30 okrajkowych, 46 wodnych i bagiennych, 22 łąkowe i murawowe i 27 ruderalnych. Spośród wszystkich zbiorowisk największą powierzchnię zajmuje buczyna pomorska. Las tego typu charakteryzuje się masowym występowaniem rzadko gdzie indziej spotykanych roślin - perłówki jednokwiatowej i kostrzewy leśnej. W drzewostanie panuje niepodzielnie buk. Z uwagi na to, że zwarte korony buków, w okresie wegetacyjnym przepuszczają tylko kilka procent światła, w runie buczyn bardzo liczne są zazwyczaj geofity np.: zawilce, złocie, przylaszczka pospolita, piżmaczek wiosenny. Czasem, w tak zwanych „nagich buczynach”, runo jest bardzo ubogie i dno lasu pokryte jest tylko grubą warstwą liści opadłych z drzew. Buczyny występują na zasobnych glebach, w miejscach dość wilgotnych, na terenach płaskich i pagórkowatych. Na bardzo stromych zboczach występuje buczyna kwaśna. Wykształca się ona na uboższych siedliskach, w miejscach, gdzie erozja wietrzna i wodna powoduje zwiewanie opadłych liści oraz wypłukiwanie próchnicy. Buczyna kwaśna różni się od pomorskiej bardzo licznym występowaniem mszaków w runie oraz charakterystycznych roślin zielnych: kosmatki wielokwiatowej i owłosionej oraz turzycy pigułkowatej. W licznych na terenie Puszczy Bukowej dolinach strumieni występują bardzo zróżnicowane zbiorowiska łęgowe. Lasy tego typu wykształcają się na glebach wilgotnych, zwilżanych regularnie płynącą i bogatą w tlen wodą, przynoszącą sole mineralne i składniki organiczne wzbogacające glebę. Obok często spotykanych na polskim niżu łęgów olszowo-jesionowych, występują w Puszczy także łęgi jesionowe zwane podgóorskimi - bardzo rzadko spotykane w Polsce niżowej. Łęgi te wyróżniają się obecnością takich roślin jak: turzycza zgrzeblowata (jedyne stanowisko na polskim niżu), przetacznik górski i czartawa pośrednia (także gatunki zagrożone), rośliną dominującą w runie jest zazwyczaj turzycza odległokłosa. W lokalnych, zwykle bezodpływowych zagłębieniach terenu z wysokim poziomem wody występują olsy (zwane też olesami) i łożowiska. W drzewostanach olsów dominują olsze czarne rosnące najczęściej w charakterystycznych kępach. Między nimi występuje zwykle roślinność szuwarowa - bardziej typowa dla brzegów wód niż dla lasów. W podobnych miejscach jak olsy występują także łożowiska. Są to zarośla tworzone głównie przez krzewy wierzby szarej (łozy). Pozostawione same sobie - przekształcają się z czasem w olsy. Poza dominującymi w Parku lasami liściastymi występują tu też fragmenty drzewostanów iglastych. Z wyjątkiem niewielkiego fragmentu borów sosnowych, znajdującego się na piaszczystych, północnych obrzeżach Puszczy, pozostałe drzewostany iglaste zostały posadzone na terenach porolnych, rzadziej wśród lasów bukowych. Oprócz sosny licznie występują w nich - pochodzące z rejonów górskich lub z północno-wschodniej Polski świerki i modrzewie.

Żywotnik olbrzymi (obwód 200 cm), ul. Pszenna 9 (Kłęskowo).

Żywotniki Zbigniewa Mazurkiewicza u wylotu ul. Sennej, na skraju Kniei Bukowej (przy dawnej leśniczówce Bukowo). Wspaniałe okazy żywotników (tui), ich grupa (6 sztuk o obwodzie od 140-215 cm) zasadzone blisko siebie tworzą zamknięty krąg; na płd. wsch. od leśniczówki - druga grupa - 7 drzew (największy okaz o obwodzie 320 cm). Nazwa drzew upamiętnia leśniczego pracującego tu (do połowy lat osiemdziesiątych XX w.) przy zagospodarowaniu szlaków turystycznych w Kniei Bukowej.

Dęby Grzymisław i Żelisław - dwa dęby szypułkowe pomniki przyrody o obwodach odpowiednio 350 cm i 460 cm, rosnące przy szlaku zielnym „Woja Żelisława” (Jezioro Szmaragdowe-Gryfino), na obszarze Szczecińskiego Parku Krajobrazowego – Puszcza Bukowa.

Dąb pod Gryfami - dąb szypułkowy o obwodzie 435 cm rosnący przy murze kościoła p.w. NMP Matki Kościoła w Żelisławcu. Związana jest z nim legenda, wyjaśniająca pochodzenie Gryfa - herbu Pomorza Zachodniego. To pod tym dębem miał odpoczywać zmęczony książę Wacław I, gdy w trakcie polowania zabłądził w Puszczy Bukowej (według innej wersji tą osobą był legendarny założyciel osady – woj Żelisław). Po przebudzeniu zdumiony władca ujrzął parę dziwnych ptaków, przypominających krzyżówkę lwa z drapieżnym orłem. Ptaki wyprowadziły księcia z puszczy, zaś Wacław na pamiątkę tego wydarzenia na swoim herbie umieścił gryfa jako symbol niezwykłej siły, męstwa i przebiegłości. W miejscu cudownego ocalenia książę rozkazał zbudować osadę nazwaną Żelisławcem.

Dąb Telesfor Kaczmarek - około trzystuletni dąb szypułkowy o obwodzie 470 cm, rośnie na podwórzu leśniczówki (zbudowanej w 1899) w Śmierdnicy ul. Nauczycielska 30. Imię nadano dla upamiętnienia Pana Kaczmarka leśniczego, który w latach 1966-1973 kierował nadleśnictwem Rozdoły.

Daglezja - drzewo iglaste o obwodzie 430 cm rosnące na południe od leśniczówki Osetne Pole (Nadleśnictwo Gryfino, Leśnictwo Osetno, oddział 115 f), u wylotu ul. Dobropole, na skraju Kniei Bukowej.

Dęby Wartownicy - 2 dęby szypułkowe (obwód 415 cm i 380 cm) rosnące na przedłużeniu ul. Smoczej, za wiaduktem autostrady (na rozwidleniu dróg do Kołowa i Chlebowa, w płn. części Kniei Bukowej), na szlaku czarnym (Nadleśnictwo Gryfino, Leśnictwo Podjuchy 267 f). Nazwa drzew ma upamiętniać istnienie w tym rejonie (strzelnica wojskowa i uroczysko Mosty) w czasie II wojny światowej, obozu włóknarek przywiezionych z Łodzi i Pabianic do niewolniczej pracy w fabryce sztucznego jedwabiu.

Pomnikowe głazy polodowcowe:

Szwedzki Kamień - gnejs różowo-szary z żyłą pegmatytową i rozległymi spękaniem mrozowymi o obwodzie 970 cm i wysokości 180 cm.

Kamień Serce, nazywany też Młyńskim Kołem lub Młyńskim Kamieniem - gnejs smalandszki szaro - różowy o obwodzie 1450 cm i wysokości 150 cm.

Głaz Grońskiego - gnejs szaro-różowy o obwodzie 1230 cm i wysokości 140 cm z tablicą upamiętniającą Stanisława Grońskiego (1907-1957), czołowego alpinistę polskiego, krajoznawcę i wielkiego miłośnika Puszczy Bukowej.

Projektowanych jest dalszych 59 pomników przyrody (drzewa, grupy drzew, źródlika, głazy narzutowe).

Wśród nich znajdują się:

Głaz Krajoznawców zwany też Osmykańcem lub Olbrzymem - różowo-szary granit biotytowy o obwodzie 1750 cm i wysokości 270 cm.

Ślupi Głaz - różowy granit biotytowy o obwodzie 865 cm i wysokości 150 cm.

Głaz Omszały zwany Diabelskim Kamieniem - różowy granit biotytowy o obwodzie 900 cm i wysokości 120 cm.

Kołyśka - szary granit o obwodzie 900 cm i wysokości 200 cm.

Głaz przy Leśnej Szosie - szary granit z wyglądami lodowcowymi o obwodzie 1250 cm. Widoczna jest tylko górna powierzchnia głazu.

Rezerваты przyrody:

Bukowe Zdroje - rezerwat leśny powołany w 1956 r. o powierzchni 205,90 ha; występują tu bardzo zróżnicowane zbiorowiska leśne z dominacją buczyny pomorskiej, reprezentowanej przez różne podzespoły i facje, w dolinach łęgi i grądy, na zboczach kwaśne buczyny i lasy dębowo-bukowe; W 1982 r. rezerwatowi nadano imię prof. Tadeusza Dominika (1909-1980) – zasłużonego botanika, twórcy polskiej szkoły mikoryzowej (zjawisko współżycia grzybów z korzeniami drzew).

Trawiasta Buczyna - rezerwat leśny powołany w 1956 r. o powierzchni 78,52 ha (część objęta ochroną ścisłą - 20,12 ha); występują tu zróżnicowane na kilka facji zbiorowiska buczyny pomorskiej, łęgi i olsy, torfowiska przejściowe, liczne stanowiska ptaków drapieżnych; w 1985 r. rezerwat nazwano im. prof. Stefana Kownasa (1898-1978) – zasłużonego przyrodnika, organizatora Katedry Botaniki w ówczesnej Wyższej Szkole Rolniczej w Szczecinie.

Źródłiskowa Buczyna - rezerwat leśny powołany w 1956 r. o powierzchni 121,02 ha (część objęta ochroną ścisłą - 58,16 ha); występuje w nim buczyna pomorska zróżnicowana na kilka podzespołów i facji, rozległe obniżenia zajmują: buczyna źródłiskowa, łęgi i olsy; W 1984 roku rezerwat nazwano im. Jerzego Jackowskiego (1912-1976) – zasłużonego leśnika, wybitnego działacza ochrony przyrody. Przy rezerwacie leży granitowy głaz narzutowy (obwód 4,6 m, wysokość 1,4 m) z tablicą upamiętniającą patrona rezerwatu (odsłonięta w 1988 r.)

Kołowskie Parowy - rezerwat leśny powołany w 1956 r. o powierzchni 24,01 ha; dominuje w nim buczyna pomorska w podzespole z kostrzewą leśną, w dolinach występuje buczyna typowa, źródłiskowa i łęgi; w 1982 został nazwany imieniem Józefa Lewandowskiego (1907-1968) – wybitnego leśnika, działacza ochrony przyrody i wieloletniego dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Szczecinie. Przy rezerwacie leży granit (obwód 4,4 m, wys. 1,5 m) z tablicą upamiętniającą patrona rezerwatu.

Buczynowe Wąwozy - rezerwat leśny powołany w 1956 r. o powierzchni 39,94 ha; dominuje w nim buczyna pomorska w podzespole z kostrzewą leśną, w dolinach występuje buczyna typowa i łęgi;

Zdroje - rezerwat florystyczny powołany w 1959 r. o powierzchni 2,12 ha; ochroną objęte jest tu stanowisko naturalnie odnawiającego się cisa. Niegdyś w miejscu tym znajdował się Park Toepfera - właściciela pobliskiej kopalni kredy. Po zniszczeniu parku, cisy zdziczały i dziś rosną, jak niegdyś - w lesie.

Użytki ekologiczne:

Klucky Ostrów - powołany w miejskiej części otuliny przez Radę Miejską w Szczecinie w

1994 r. na powierzchni 49,7 ha. Jest to wyspa na Odrze Wschodniej (Regalicy), porośnięta trzcina i rosnącymi pojedynczo olchami oraz wierzbami; wyspa stanowi raj dla drobnych ptaków śpiewających związanych z trzciniowiskami, kaczek, żerujących czapli, mew i ptaków krukowatych.

Zgniły Grzyb - powołany w południowo-zachodniej części Parku przez Radę Gminy Gryfino w 1995 r. na powierzchni 50,25 ha. Jezioro Zgniły Grzyb wraz z otaczającymi je lasami, trzciniowiskami, nieużytkami i łąkami jest miejscem rozrodu, żerowania i odpoczynku licznych gatunków zwierząt, w tym rzadkich i zagrożonych ssaków (wydra i do niedawna bóbr) oraz ptaków (orlik krzykliwy i kania ruda).

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

Jezierzyce - powołany w miejskiej części otuliny przez Radę Miejską w Szczecinie w 1994 r. na powierzchni 108 ha celem ochrony wartości estetycznych i przyrodniczych cennego krajobrazu doliny Płoni. Obejmuje rozległe obniżenia we fragmencie doliny Płoni ze stawami: Klasztornym, Cysterskim i kilka lat temu wybudowanym stawem rybnym oraz niewielkie partie wysoczyzny morenowej.

Park Leśny w Strudze - powołany w miejskiej części otuliny przez Radę Miejską w Szczecinie w 1994 r. na powierzchni 118,20 ha celem ochrony i odtworzenia wartości estetycznych i przyrodniczych wyjątkowo cennego krajobrazu doliny Płoni oraz pozostałości starego Parku. Znaczna część tego zespołu znajduje się poza granicami otuliny SzPK.

Ogród dendrologiczny w Glinnej

W południowo-wschodniej części Puszczy Bukowej, w pobliżu wsi Glinna znajduje się ogród dendrologiczny z cenną roślinnością introdukowaną. Jego historia rozpoczyna się w 1823 roku - była tu wówczas prywatna szkółka drzew rodzimego pochodzenia. W 1870 roku obiekt ten został przejęty przez miejscowe nadleśnictwo państwowe. W końcu ubiegłego wieku, z inicjatywy ówczesnego nadleśniczego Carla Ludwiga Gené, na obrzeżach kwater szkółkarskich, posadzono kilkadziesiąt okazów drzew obcego pochodzenia dla ozdoby, urozmaicenia i celów badawczych (obserwacja rozwoju, mrozoodporności, zdolności rozmnażania itd.). W okresie powojennym brak pielęgnacji a także siły natury (susza, mróz, huraganowe wiatry, choroby grzybowe i owady) przyczyniły się do znacznego zubożenia gatunków. Dopiero w 1970 roku, głównie z inicjatywy dr inż. Jerzego Jackowskiego i prof. Bolesława Szymkiewicza, opiekę naukową nad ogrodem objęło Arboretum SGGW w Rogowie. Rozpoczęto stopniową przebudowę poszczególnych kwater używając do nasadzeń drzew i krzewów z Arboretum w Rogowie. Obecnie gospodarzem ogrodu jest Nadleśnictwo Gryfino a opiekunem naukowym prof. Jerzy Tumiłowicz. Na powierzchni 3,80 ha rośnie łącznie 230 gatunków drzew i krzewów pochodzących z różnych kontynentów świata. Do najcenniejszych drzew zaliczyć należy: całkowicie już obumarły okaz mamutowca olbrzymiego (liczący niegdyś 40 m wysokości/142 cm obwodu), jodłę olbrzymią (40 m/133 cm), jodłę szlachetną (22,5 m/74 cm) i orzesznik pięciolistkowy (32 m/78 cm). Poza tym rosną tu: kasztany jadalne, platany klonolistne, choina kanadyjska, cyprysik groszkowy, cyprysik błotny, największy w Polsce cyprysik żywotnikowaty (14,5 m/35 cm), 24 gatunki klonów, 10 gatunków magnolii, 5 gatunków stewarcji i liczne gatunki oraz odmiany ostrokrzewów. Osobliwością jest nastoletni okaz kielichowca chińskiego, gatunku odkrytego w Chinach dopiero w 1963 roku. Egzemplarz rosnący w ogrodzie jest najstarszym krzewem tego gatunku uprawianym w Europie.